

doen zien in Zijn komen in het Oude Testament en te beter ons den Christus te leeren kennen in Zijn Heerlijkheid. Naar haar tendenz is de heilshistorische prediking evangelie-verkondiging! Als er inplaats van preek, geschiedkundige betoogen gehouden worden, is dat even onjuist als in plaats van dienst des Woords te komen met dogmatische of psychologische verhandelingen. De fouten, die gemaakt worden, moeten er ons niet toe brengen deze methode los te laten. Gods Openbaring is ons als geschiedenis gegeven en wij mogen haar dan ook niet anders behandelen. Wie geschiedenis zegt, moet alle aandacht hebben voor de dateering van een boodschap. Het is wel een groot misverstaan van bedoeling en practijk van den nieuwen geest, de belangstelling voor de heilshistorie in verband te brengen met objectivisme".

Na deze grondige correctie van Bavinck's door en door onjuiste typeering van den „nieuwen geest" en zijn duidelijke schetsteekening van enkele dominerende tendenzen van de nieuwe strooming, welke vooral door „de stuwende kracht" van „mannen als prof. Vollenhoven en Schilder" ontstond, merkt de Popma ook nog een en ander op omtrent het door Bavinck gesignaleerde verschijnsel van groepsvorming.

„Afzonderlijk — zoo lezen we — spreek ik nog even over het gevaar van groepsvorming in ons kerkelijk leven. Dat gevaar is er inderdaad. Onze Geref. Kerken zijn immers samengevloerd uit minstens twee stroomingen, die elk hun eigen historie hebben die ook binnen de grenzen der belijdenis hun eigen wenschen hebben voor het kerkelijk leven. Er besaat altijd gevaar, dat bepaalde nuanceeringen, zich groepeeren gaan om oude historische tegenstellingen. Er zijn andere gevaren, b.v. dat men als het ware instinctief partij kiest in kwesties, die met het verleden niets te maken hebben, gebonden als men is door een historische voorkeur. Ook moeten we niet vergeten, dat we een kleine groep vertegenwoordigen. We komen op alle belangrijke punten telkens dezelfde menschen tegen, die vaak rechter zijn in eigen zaak, omdat ze in een andere kwaliteit over dezelfde kwestie voor de tweede of derde maal te oordeelen krijgen. Personen, die op een bepaald terrein gebotst hebben, ontmoeten elkaar in tal van andere college's en verhoudingen. Zoo dreigt telkens een nieuwe botsing. We hebben weinig traditie".

Maar wat is nu het eenig afdoende geneesmiddel tegen dit groote kwaad? Hoe kan het principeel, in den wortel, overwonnen worden? Op deze vragen geeft de Popma dit merkwaardige maar toch volkomen juiste antwoord:

„Ik verwacht alleen heil van de doorwerking, van wat men danden nieuwen geest noemt. Niet om den invloed van bepaalde menschen, maar om de tendenz die daar openbaar wordt. Om de grondgedachte dat de Schrift noch subjectief, noch objectief is. De Schrift is normatief voor heel ons leven. Alleen de onderwerping aan Gods Woord houdt ons bij elkaar. Subjectivisme werkt groepsvorming in de hand".

Maar hieraan ontbreekt veel!

De geest der zachtmoedigheid is heel dikwijls zoek. Daarmee bedoelt de Popma niet een bepaalde goedmoedige stemming! Stemmingen beteekenen niet veel! Neen, hij bedoelt een zakelijke, in concrete daden openbaar wordende, zachtmoedigheid.

„Waar — zoo schrijft hij — is de zachtmoedigheid, wanneer men weigert de argumenten van een ander te toetsen en geduldig te luisteren totdat die ander uitgesproken was? Dikwijls was er een zich hoogmoedig afsluiten voor argumenten, hooghartig zwijgen, inplaats van het gesprek voort te zetten tot het punt, waar we elkaar konden vinden. Er was een oordeelen, zonder de moeite te nemen alles zelfstandig te bekijken. Aan den geest der zachtmoedigheid, die altijd bereid is tot luisteren en tot antwoorden, heeft zeer veel ontbroken".

En voortgaande met de critiek op de feitelijke verhoudingen spreekt de Popma als zijn oordeel uit, dat er in het gereformeerd kerkelijk leven een ernstig tekort aan stijl was.

„Bij de behandeling van de z.g.n. meeningsverschillen, werd het nobel gebaar gemist, dat weigerde ook maar den schijn op zich te laden van misbruik maken van iemands tijdelijke machteloosheid. Ik weet wel, dat er geen booze bedoelingen waren; dat men er ter goeder trouw de wijze, waarop deze geschillen ter Generale Synode behandeld zijn, verdedigen kan. Er ontbrak een ridderlijk gebaar. Iets soortgelijks zie ik bij de behandeling der kerkrechtelijke geschillen. De nieuwe Synode moet nu oordeelen over de wettigheid van besluiten der oude. Er is geen kerkrechtelijke noodzaak, maar het zou een nobel gebaar geweest zijn, wanneer geen der oude afgevaardigden zich beschikbaar had gesteld, voor afvaardiging naar de nieuwe Synode. Men moet immers geen rechter zijn in eigen zaak! Ook hier ontbrak het ridderlijk gebaar!"

Inderdaad wordt er door de dragers van den nieuwen geest ook gecritiseerd. Maar men moet daarop lettend niet al te vlot van negativisme spreken. Want we moeten niet vergeten, „dat negativisme eerst daar is, waar overbodige critiek wordt geleverd. Ik denk aan sommige predikanten, die telken jare Rome en Luther voor het front roepen, om hun jaarlijksche af-

straffing in ontvangst te nemen. Maar er is een critiek, die den schijn van negativisme heeft, maar in werkelijkheid noodzakelijk werk doet, n.l. ons de illusie te ontnemen, dat we de dingen weten. Zoo b.v. de critiek op de leer der pluriformiteit der Kerk, die noch bij Bavinck, noch bij Kuyper een afgerond geheel bleek te vormen. Wie de verhoudingen in ons kerkelijk leven ziet, onder het aspect der reactie, komt er gemakkelijk toe, negativisme te ontdekken. Wie echter de dingen ziet, vanuit het aspect der voortbouw, bemerkt de positieve waarde van de critische houding".

En van Popma's critische beschouwing over Bavinck's goedbedoelde caricatuur, welke critiek als vanzelf een eigen schetsteekening werd van het bewogen leven dat zich vlak voor den wereldoorlog in de Gereformeerde kerken ontspande, is dit het slot, dat er, juist dank zij het opkomen en doorwerken van den nieuwen geest van vooruitgang mocht gesproken worden.

„Alles bijeen genomen — aldus de Popma — geloof ik van vooruitgang te mogen spreken in de laatste twaalf en een half jaar. Vooruitgang is immers daar, waar we dichter bij de Schrift gaan leven en meer met hart en leven ons aan Gods Woord onderwerpen, ook al weten we, dat er slechts een klein beginnel der gehoorzaamheid is".

C. V.

KERKELUK LEVEN

PROFESSOR GREIJÐANUS.

Zooals in verschillende bladen reeds werd medegedeeld, moest professor Greijðanus de vorige week plotseling in het Sophia-ziekenhuis te Zwolle worden opgenomen om een operatieve behandeling te ondergaan. Deze operatie heeft j.l. Zaterdagmorgen plaats gevonden.

Tot onze innige vreugde kunnen we mededeelen, dat de toestand momenteel (Maandagavond) uitstekend is. De dokter is zeer tevreden over den gang van zaken.

Prof. Greijðanus heeft weinig pijn geleden en sprak Zaterdagmiddag al weer op zijn gewone heldere en scherpe wijze over de kranten, die hij juist gelezen had, en de brieven, welke hij dien dag ontving!

God, Die onze gebeden aanvankelijk zeer heerlijk verhoorde, zij geprezen!

BESTAAFT ER EEN SPECIAAL RADIO-EVANGELIE?

Dat zou men haast gaan gelooven, afgaande op wat menigeen in antwoord op zulk een vraag ten beste geeft. Ik heb me ervan kunnen overtuigen in verband met een radio-uitzending van een kerkdienst waarin ik het Woord had te bedienen (24 Aug. j.l., 5 uur, gebouw Janskerk, Utrecht, tekst: Zondag 31 H.C., aan de orde van behandeling). Enkele brieven kreeg ik dienaangaande, vooral van buiten onze kerken, uit onderscheiden plaatsen in den lande. Tevens kon ik uit andere gegevens concluderen, dat ook in eigen kring dit onderwerp van radio-uitzending en evangelieprediking niet altijd recht wordt gezien.

Alleen al omdat de achtergrond daarvan is het inzicht in de woordbediening zelf, acht ik dit punt belangrijk genoeg om er in dezen publieken vorm wat meer van te zeggen.

1. Wat is de beteekenis van een radio-uitzending van een kerkdienst?

Ik heb gemerkt, dat zeer velen daarover deze gedachte koesteren: die uitzending heeft een tweeledig doel: a) een troostrede te verstrekken voor de luisterende zieken; b) een evangelietoespraak te houden tot hen die niet in de kerk komen, maar — misschien „toevalligerwijs" — thuis den radiodienst „aanzetten". Daaruit zouden dan volgen enkele vereischten voor zulk een dienst. Hij moet, meent men, minder dogmatisch zijn in de woordbediening dan gewoonlijk, meer „melk" geven in plaats van de gebruikelijke „vaste spijs", meer evangelisch uitnoodigen dan ambtelijk vermanen. Een Catechismusprek komt den-zulken vaak bij voorbaat als minder geschikt voor. Een preek over Zondag 31 (sleutelen des hemelrijks) zelfs als ongeschikt. Wat hebben die zieke menschen aan een preek over den ambtsdienst in de kerk en de tuchtbediening in Gods gemeente?

Daar stel ik tegenover, dat een radio-uitzending aan een kerkdienst niet het minste verandert. Door die uitzending wordt hij geen dienst voor zieken, en geen toespraak voor onkerkelijken. Ik wil niet beweren, dat met de feitelijke mede-aanwezigheid van des-zulken op geenerlei wijze moet gerekend worden, maar wel met kracht handhaven, dat zij op geen enkele wijze den kerkdienst mag bepalen. Zal de uitzending zin hebben, dan moet zij juist doorgeven een kerkdienst zooals die normaal (d.i. naar de vaste, voor elke week geldende norm) wordt gehouden. Wil dat zeggen, dat zieken niet eens „apart" voor de radio moeten worden „toegesproken"? Over die vraag kan men discussieeren — zieken denken daar zelf nog

wel eens verschillend over en zijn lang niet altijd op aparte ziekenwoorden gesteld, en vaak terecht — maar men mag haar in geen geval zoo'n kerkdienst opdringen. Wie tot menschen die niet in de kerk kunnen komen, wil spreken, moet het dan ook apart doen (b.v. in een bijbellezing, die meer rechtstreeks voor hen bestemd mag heeten, al blijft ook daar gelden de gezonde wensch van vele zieken om het „gewone", beter: het volle Woord te hooren) maar juist niet in den kerkdienst. Want het wezen van den kerkdienst is de vergadering. En het voorrecht van zieken die een radio hebben, is juist dat zij nu getuigen kunnen zijn van hetgeen in de kerk gebeurt. En wat de onkerkelijken betreft, men make toch voor hen nooit een apart evangelie. Zij behooren in de kerk te zijn. Op een en ander, m.n. ook op het laatste, kom ik nog breder terug. Maar vooropgesteld zij, dat een uitzending aan den dienst niets principieel verandert, maar hem doorgeeft, zooals hij ook zonder uitzending zou gehouden zijn. Zij verschilt hierin niets van andere uitzendingen, b.v. van een bondsdag of vergadering; in zulk een geval denkt men er niet over de vergadering aan te passen aan mede-luisteraars, maar vindt men juist het mooie, dat zij, die niet aanwezig kunnen zijn, toch de vergadering kunnen „meemaken". Waarom zou men andere eischen stellen aan de samenkomst van Gods volk, welke de vergadering bij uitstek is?

2. Gaat het aan „kerkelijke verschillen" in den dienst voor de radio ter sprake te brengen?

Het antwoord is eigenlijk onder 1) al gegeven. De vraag is of en hoe men 't mag (moet) doen in de vergadering van Gods volk, dat die vergadering „uitgezonden" wordt, verandert daar wezenlijk en principieel niets aan. Maar, zoo luidt de vraag: wat hebben de zieken daaraan? En zal dat onkerkelijke luisteraars niet eerder afstooten dan trekken? En zal het leden van andere kerken niet verbitteren? Die vragen bewijzen de ellende waarin wij gekomen zijn, de ellende van het verbleekte en verdwenen kerkbesef. De ellende ook van de caricaturale voorstelling die men zich van „troost" en „evangelie" maakt. In zooverre was het eerder een voorrecht dan een betreurenswaardige samenloop van omstandigheden, dat ditmaal juist eens „Zondag 31" aan de beurt was. Ik heb daarover gepreikt, zooals ook de aan de uitzending voorafgaande week in het andere kerkgebouw, waar de Utrechtsche gemeente vergadert, en denzelfden middag nog in een nevendienst aan de Croeselaan. Alleen sterk bekort met het oog op den tijd, die door een doopsbediening en den gestelden sluitingstijd kort was, helaas. Deze toelichting ten overvloede aan het adres van degenen die meenen, dat de radio werd „benut" om het kerkelijk conflict op te lossen. Dat het laatste van andere zijde dan de onze wordt gesuggereerd, bewijst op huiveringwekkende wijze hoe weinig men onder de christenheid het evangelie verstaat. Dezulken mogen zich dan tot hun leering en waarachtigen troost eens extra verdiepen in Zondag 31 zelf. Die Zondag bewijst juist, dat men ze niet van elkaar mag en kan losmaken: den troost van het Evangelie (vgl. Zondag 1, 23) en den ambtelijken dienst der kerk. Dat men dus evenmin van elkaar kan en mag losmaken de persoonlijke verzekering van dien troost en de reformatie van dien ambtelijken dienst der kerk. Dat men dus, wanneer de tekst het vraagt, over kerkelijke verschillen niet zwijgen mag vanwege de radio, daar ook de luisteraars moeten weten dat zij niet mogen scheiden wat God heeft samengevoegd. In het algemeen geldt dan: de prediker, die van deze dingen zwijgt, is ontrouw aan zijn opdracht (v.g.l. bevestigingsformulier en K.O. art. 55!). En als het over uitzending gaat, dan geldt bovendien, dat wie daarover zwijgt voor de radio, in hetzelfde oogenblik zijne eigen kerk tot een secte maakt. Want hij doet, alsof over bepaalde dingen (kerkelijke verschillen) wel mag gesproken worden in den „gewonen" dienst, maar niet in den uitgezonden dienst. Dan doet men, alsof we gewoonlijk vergaderen achter gesloten deuren, terwijl voor dien eenen radiokerk de palen eens tot de wijde wereld worden uitgezet. Dan ziet men den geregelden kerkdienst als een „onderonsje" van menschen, die het met elkaar eens zijn, maar den radiodienst als een oecumenisch publiek gebeuren, waar ook anderen mee zijn gemoeid. Dan wordt het een leugen, dat elken Zondag de kerkeuren wijd open staan en dat daarmede de kerk als zoodanig staat of valt.

3. Maar de zieken dan?

Ik antwoord: ook zij hebben het dringend nodig. In bijzondere mate zelfs, de gansche kerk te zien en te hooren in haar strijd des geloofs. Een zieke ondergaat bij alles het groote gevaar van egocentriciteit. Zijn eigen strijd is vaak zoo zwaar en zijn bestaan zoo „geestdoodend". Wie met hem altijd over zijn geval spreekt bewijst hem een kwaden dienst. Daarentegen zal een zieke zijn troost vooral ook daarin moeten erkennen, dat Christus zich een volk heeft gekocht, en dat ook hij in het geloof mag zeggen daarvan een lidmaat te zijn en eeuwig te blijven. Dat ziekebed is dus nooit los te maken van den ganschen strijd van de kerk

aller eeuw
behoud de
en sterven
streeksche
Juist zij
onderstell
aanslag is
werkelijke
dat de k
ninkrijk c
moeten s
voldoende
gelen da
leven na
bed make
dende ker
kerk
hij o
van d
Wij misle
lijk door
ten weg
men ond
een apar
ren. Hij
De myst
het ziek
daar nie
roep h
me e
Bij alle
onzen w
minst o
ginne
DAAR
het A
Hij m
zie h
me e
zaam
Zijn V
Maar h
kenning
verhoud
hij het
geest er
den: wa
(dat ka
midden
bedienir
tus' ke
ven, ka
in 's H
scheurn

4. En
Ik ar
de kerl
vreesel
het no
spreker
ontvan
die pas
humani
crete w
een ke
kan de
onwett
een rel
In hoe
zonder
in g
zijn
uit
daarvo
hij ein
(en ni
voor z
krijgt
sten in
naar h
zeggen
worden
den, d
ten", e
oven
moete
draait
ongeh
aansp
maar
die
spr
koude
medie
patien
spotte
zegt:
ten, d
niet
die a
onbar
den k
hoorz
moete
is er

et altijd op terecht — kerkdienst op kerk kun-apart doen treeks voor r gelden de „gewone”, uist niet in kerkdienst cht van zie-nu getui-k gebeurt, men make zij behooren ook op het vooropge-niets prin-oals hij ook ij verschilt v. van een geval denkt passen aan het mooie, ch de ver-men t van Gods uitstek is?

len” in den n? gegeven. De n in de ver-dering „uit-jk en prin-g: wat heb-kelijke luis-ekken? En verbitteren? vij gekomen wenen kerk-de voorstel-elic” maakt. dan een be-lgheden, dat beurt was. aan de uit-ere kerkge-vergader, nevendienst met het oog en den ge-toelichting en die mee-erkelijk con-andere zijde t op huive-er de chris-mogen zich t eens extra bewijst juist, n losmaken: ndag 1, 23) k. Dat men losmaken de g van dien i ambtelijken de tekst het zwijgen mag aars moeten : God heeft n: de predi-uw aan zijn n K.O. art. an geldt bo-de radio, in e r k t o t st, alsof over wel mag ge-t, maar niet en, alsof we loten deuren, alen eens tot iet men den e” van men-tr den radio-en, waar ook t een leugen, pen staan en t of valt.

gend noodig, he kerk ar strijd : bij alles het igen strijd is eestdoodend”. reekt bewijst al een zieke rkennen, dat , en dat ook n lidmaat te is dus nooit l van de kerk

aller eeuwen. Alle kerkstrijd is een worsteling om behoud der belijdenis van den eenigen troost in leven en sterven. De worsteling der kerk is dus een rechtstreeksche dienst, onder meer aan haar zieke leden. Juist zij bijvoorbeeld moeten het erkennen, dat elke onderstellingsgedachte van synodalen oorsprong een aanslag beteekent op het werkelijke evangelie en hun werkelijke troost in leven en sterven. En het feit dat de kerk geestelijk strijden mag en dat het Koninkrijk ook daarin komende is, zal hem in zijn nood moeten sterken. Hij weet: ik sta niet alleen en God voleindt Zijn zaak. De zieke-in-den-Heere zal de engelen dan ook blij maken door met de kerk te blijven leven naar de maat zijner krachten. Hij zal zijn ziekbed maken tot een gebedsplaats voor de gansche strjdende kerk. En als hij de aandacht der kerk voor zich begeert, dan zal hij ook daarin erkennen de orde van de sleutelen des hemelrijks. Wij misleiden de zieken vaak en maken het hun moeilijk door ze te vertellen, dat God voor hen een aparte weg heeft. Dat beteekent dan: de gezonden komen onder het Woord; tot U, zieke, komt God op een aparte rechtstreeksche wijze binnen uw vier muren. Hij is aan tijd noch plaats gebonden, nietwaar? De mystiek, 's Zondags afgezworen, wordt zoo aan het ziekbed weer opgediend. De bijbel echter zegt daar niets van. Hij zegt wel: als iemand ziek is, dan roep hij tot zich de ouderlingen der gemeente en wat daar volgt in Jacobus 5:14-15. Bij alle verschil tusschen den apostolischen tijd en den onzen wil dit woord voor vandaag toch zeker op zijn minst ook beteekenen: een zieke moet beginnen met te erkennen dat de troost DAAR in de KERK in den weg van het AMBT wettig geschonken wordt. Hij moet ook als zieke met zijn gezicht blijven leven naar de gemeente Gods. En in die gehoorzaamheid komt de zegen Gods over Zijn VOLK ook naar dien zieke toe. Maar hij moet beginnen met gehoorzaamheid, met erkenning en toepassing van Zondag 31 in de concrete verhoudingen van zijn ziekenbestaan. Dan bewijst hij het te hebben begrepen wat het is te bidden „in geest en waarheid” (Joh. 4:23). Dan mag het gelden: waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam (dat kan ook aan het ziekbed) daar ben Ik in het midden van hen (Matth. 18:20; let op het verband: bediening der sleutelmacht). Wie begint met Christus' kerkvergadering op den achtergrond te schuiven, kan niet meer eerlijk zeggen dat in die kamer in 's HEEREN Naam wordt „vergaderd”. Hij is scheurmaker geworden — op of aan het ziekbed.

4. En de onkerkelijken dan?

Ik antwoord: ook zij hebben, als zij weigeren naar de kerk te gaan en wél de radio „aanzetten” (een vreeselijk woord, als het over den kerkdienst gaat), het noodig de kerk te hooren gelijk zij is, gelijk zij spreken moet, gelijk zij het Woord alleen maar te ontvangen en door te geven heeft. Hij mag zich in die paar oogenblikken van de kerk om Gods wil geen humanistisch-fraaiere voorstelling maken, dan de concrete werkelijkheid presenteert. Hij krijgt te doen met een kerk, waarin zijn vleesch zich niet anders doen kan dan „ergeren”. Heeft hij het naar zijn zin, die onwettige thuisblijver, dan is de preek hem geweest een religieuze streeling van het eigenwillig vleesch. In hoeverre dat aan hem, of aan de preek ligt, is niet zonder meer te zeggen, dat kan verschillend zijn. Maar in geen geval mag de preek voor zijn eigenwillige gevoeligheden uit den weg gaan. Zoo min als de bijbel daarvoor ergens uit den weg gaat. Dezelfde man, als hij eindelijk eens eerlijk den bijbel gaat lezen (en niet een perleopencollectie), zal dezelfde ergernis voor zijn vleesch op elke bladzijde ontmoeten. Hij krijgt te doen met den Heiland, die zelfs de grootsten in het Koninkrijk Gods (Johannes de Dooper!) naar hun vleesch bitter is tegengevallen, zoodat Hij zeggen moest: zalig hij die aan Mij niet zal geërgerd worden. En hij zal vooral ook gewaar moeten worden, dat de kerk geen ding is dat je kunt „aanzetten”, en met denzelfden knop „uitdraaien”, zooals den oven waarin moeder lekkere koekjes bakt. Hij zal moeten weten, dat hij, als hij zoo eens den knop om draait, vuur in zijn kamer haalt, dat hem in zijn ongehoorzaamheid verteert. Niet omdat het hem apart aanspreekt: „mijnheer, u moest in de kerk zitten”, maar juist omdat die preek hem op die plaats heelemaal niet aanspreekt en hem naakt en kaal laat zitten in de koude kamer. Wie anders handelt is als de zachte medicijnmeester die in zijn valsche toegeeflijkheid de patiënten dood laat gaan. De goede arts laat niet spotten met zijn methode en medicijnen. Als iemand zegt: ik wil wel U, beste dokter, maar niet uw recepten, dan is het antwoord: wanneer U mijn recepten niet aanvaardt, krijgt u mij ook niet meer. De arts, die anders doet, geeft zelf zijn patiënt prijs, hij is onbarmhartig. Zoo is onbarmhartig de prediker, die den kerkdienst gebruikt om door de microfoon ongehoorzame afwezigen toe te spreken. Dezulken immers moeten ontdekken: als ik niet kom, waar ik zijn kan, is er geen woord voor mij; als ik het recept niet aan-

vaard, dan komt bij mij de medicijnmeester niet; als ik niet ga naar de plaats van het Woord, dan komt bij mij Christus niet. En wie dan toch opzettelijk zulk een van den kansel door den aether „opzoekt” om bij hem te „evangeliseeren”, helpt dien man zich te verharderen in zijn onkerkelijkheid. En tegelijk doet hij zijn gemeente in de kerk tekort. Ook de microfoonspreker moet trouw blijven aan des Heilands woord: wie heeft, dien zal gegeven worden (dat geldt mede voor gehoorzame zieken), maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft (dat geldt ook voor zich verhardende „onkerkelijken”).

▼

5. Is Zondag 31 H.C. wel een geschikte radio-stof? Die vraag kwam hierboven reeds ter sprake. Ik voeg er nog iets aan toe. Want juist Zondag 31 werpt op al deze vragen een scherp licht. De prediking daarvan is op het schoonst saam te vatten in het bekende en toch zoo vergeten woord van Calvijn, waarmee hij begint „te handelen over de zichtbare kerk”, n.l.:

„zoo laat ons reeds alleen uit den naam „moeder” leeren, hoe nuttig, ja noodzakelijk de kennis omtrent haar voor ons is; dewijl er geen andere ingang is tot het leven, indien zij ons niet in haar schoot ontvangt, baart, ons voedt aan haar borsten, en eindelijk onder haar hoede en leiding neemt, tot dat wij, na het sterfelyke vleesch afgelegd te hebben, gelijk zullen zijn aan de engelen. Want onze zwakheid duldt niet, dat wij uit de school ontslagen worden, voordat wij gedurende den ganschen loop des levens leerlingen geweest zullen zijn. Daar komt bij, dat buiten haar school geen vergeving der zonden verwacht mag worden, en geen zaligheid, gelijk Jesaja (37:32) en Joël (3:5) getuigen”.

Laat die boodschap maar rustig doorklinken, ook door den aether. Wie haar te prediken heeft, ware Christus wel zeer ontrouw, indien hij voor de microfoon haar verzwiegt. En verzwijgen doet hij, die de concrete vragen vandaag aan dit woord verbonden, niet aan de orde stelt, omdat ze kerkelijke gevoelheden wakker roepen. Zulk een prediker lijkt wel een gevoelvol man, die komt met een ontroerende boodschap, maar hij is een wreedaard. Hij komt met brood voor een keer, maar wijst niet de plaats en den weg aan, waarin dat brood wettig en regelmatig geschonken wordt. Hij spreekt wel van de weldaden van het kindschap, maar wijst de moeder niet aan, zonder welke de kinderen geen oogenblik kunnen. Hij is als de struifvogel, van wien D. E. C. naar het Spreukenboek schreef: hij legt eieren in het zand, maar kijkt er dan niet weer naar om.

Laten dus óók die radioluisternaars, wettige en onwettige, van velerlei pluimage, het maar weten, wat de kerk is en waar zij is. Laten zij het maar weten, dat revolutie pleegt elk, die de zaligheid en den troost zich annexiert buiten de wettige bediening van de sleutelen des hemelrijks om. Laten zij maar geconfronteerd worden met Christus' gezag, dat gebiedt: dáár zult gij zijn om uws levens wil, want daar wil Ik uw leven voeden, beschermen, leiden tot een volmaaktheid als der engelen.

Daarmee zal dan de eenheid der kerk ook alleen werkelijk gebaat zijn. De lucht is vol vandaag van een misdadig eenheidsstreven en een misleidende oecumeniciteit. Want men roept wel om eenheid, maar begint niet bij het criterium der eenheid: het evangelie, de wettige bediening van de sleutelen des hemelrijks, Zondag 31 en dat woord van Calvijn. En het ongeluk is, dat er geen haan naar kraait wanneer die valsche eenheidsroep van de christelijke tribunes weerklinkt. Ik denk aan een blad als „Trouw”, dat metatevredenheid allerlei christelijke actie van elkaar tegensprekende origine aanprijst en een eenheidsuggestie aan zijn lezers opdringt die ontrouw is aan Zondag 31. Temidden van zooveel caricatuur die dagelijks onze huizen binnendringt is het broodnoodig — om der wille van de werkelijke „eenheid” niet het minst — dat het christenvolk aan zijn oude confessie weer wordt herinnerd. De una sancta staat of valt met Zondag 31 van den Heidelbergischen Catechismus. Daar wordt bevestigd over de vraag of gij vergadert dan wel verstrooit. Wie daarover heen loopt, krijgt wel veel applaus om zijn lieve woorden, maar hij vermoordt ons aller „moeder” en met haar zichzelf. Hij drijft de schapen uit elkaar door wel te spreken van den Herder, maar te zwijgen van Zijn aanwysbare schaapskool. Zoo wil hij wijzer zijn dan de Herder zelf.

▼

Tenslotte, laten wij ons eerlijk realiseeren, dat een kerkdienst voor de radio en in het algemeen het evangelie voor de radio een wonderlijk en gevaarlijk ding is. Niemand concludeere, dat ik eenigermate zou pleiten tegen deze uitzendingen, integendeel! Maar wel is het noodig, dat we ons het eigenaardige ervan goed voor oogen stellen. Dat eigenaardige zie ik vooral in de soevereiniteit van den luisteraar ten aanzien van hetgeen tot hem komt. Ik sprak reeds van het „aan” en „af”-zetten. Dat kan dan toch maar! Naar eigen believen, zonder ook maar de minste verantwoording voor eenig menschenoog, kan iemand enkele evangelieklinken door zijn kamer laten rollen. Hij kan ze weer afbreken, er bij slapen,

goed op de hoogte!

II.

In Amerika is men over het algemeen slecht over Nederland ingelicht. Men stelt zich daar „merry old Holland” voor als een landje, waar de wieden van den molen lustig gaan en waar we allen nog de hoge zijden pet en een kanten muts, een wijde broek en een vracht rokken dragen en waar we op wit geschuurde klompen 's Zondags ter kerke gaan: „zoo gaat de boer naar de kerk”.

Dat is in Amerika de doorsnee voorstelling van Holland.

Onder de Chr. Geref. broederen is het ten aanzien van de klompenlegende gelukkig beter.

En kerkelijk zijn ze bestial beter op de hoogte. Sedert de „brieven van aanbeveling”, die Schilder intusschen al even weinig als de apostel Paulus begeerde, hem bij zijn eerste reis zoo vriendelijk onder de broederen in Amerika introduceerden, is er een druk contact. En zoo weet men precies, hoe Schilder al jaren lang bezig was de eenheid der kerk te dissen.....

Men mocht aannemen, dat men daar precies op de hoogte was.

Aalders, Berkouwer, Hoek reisden ter „oecumenische synode”.

Meyster en Wurth reisden zoo ongeveer gelijk met het Amsterdamsche pierement naar het eeuwfeest van de stad van Van Raalte: naar Michigan.

Prins legde contacten door een brievenzending.

En „De Spiegel” gaf een reportage van een echten ouderwetischen hollandschen klompdans op Amerikaansch asfalt.

Geen wonder, dat dr Henry Beets precies geïnformeerd is.

Hetgeen blijkt uit de „Missionary Monthly” van September 1947.

Hij schrijft daarin een artikel over het verdwijnen van „De Standaard” onder den titel: „De Standaard neergehaald”, waarin hij o.a. zegt: „Na de lange, bange jaren der Duitse bezetting, heeft onze Cnossen, trots smaad en druk en verdenking, voet bij stuk gehouden en 't blad als weekblad doen verschijnen.

Helaas, in het nummer van 26 Juli 1947 neemt Cnossen „Gedwongen Afscheid”. En na overname van Cnossen's zwanenzang schrijft dr Beets: „Wel jammer, grootelijks jammer”.

Wij vinden het óók jammer.

„Grootelijks jammer”.

Dat Amerika zóó slecht geïnformeerd is.

Dat Amerika niet weet, dat de Standaard niet is neergehaald, toen de politieke Eindredacteur, prof. dr J. Waterink, anno 1947 dit redactionele vaantje streek, maar toen op den redactioneelen zetel van Kuyper Max Blokzijl plaats nam.

We nemen aan, dat de synodale Heeren, die nog al eens brieven naar de United States schrijven met ons van oordeel zijn, dat er aan de voorlichting van Amerika nog wel iets ontbreekt.

Dat blijkt ook uit een artikel in hetzelfde blad, waarin dr Henry Beets een boekje van Th. Delleman bespreekt en waarin hij het heeft over „de Gereformeerde Kerken, pas door Dr Schilder geleid en Art. 31 der Kerkenorde in het schild voeren”.

Want er zijn geen Gereformeerde Kerken in Nederland, die door dr Schilder geleid worden.

We nemen dr Beets niet kwalijk, dat hij aldus schrijft. Want alzo hebben de broeders hem ongetwijfeld geboodschapt. Maar wel hopen we, dat dr Beets, nu de gelegenheid er was, zich op de hoogte stelde.

Dankbaar nemen we nota van de erkenning, dat onze „niets-in-het-schild-voerende” Kerken Artikel 31 der Kerkenorde in het schild voeren.

Dat wéét dr Henry Beets tenminste.

Artikel 31 der Kerkenorde: onverminkt en onvermengd, onverdraaid en onveranderd!

Intusschen ben ik toch dankbaar, dat er in Amerika toch zijn, die voor betere informatie open staan: „die wel begeeren te hooren, wat Schilder gevoelt”.

D. E. C.

spotten, drinken en wat niet al, zonder dat de gemeenschap of de verkondiger er ook maar op vermag te reageeren. Een radiospreker weet dus, dat hij bezig kan zijn paarlén voor de zwijgende werpen (Matth. 7:6), zonder dat hij (en dat is het ernstigste!) weet waar en welke die zwijnen zijn. Men vereenzelvigt dit niet met hetgeen gebeuren kan in een kerkdienst of bij de evangelisatie. In die gevallen blijft steeds geaccentueerd de soevereiniteit van hem die verkondigt of de actie voert in naam van zijn Zender. De kerkdienst is publiek, en wie er komt onderwerpt zich, al of niet van harte, aan de orde der kerk. Hij wordt er gezien en als hij weer wegblijft, is dat wegblijven een daad notabel in de gemeenschap. En als iemand een evangelisatiebladje in de kachel werpt, is het een daad alweer, die hij

doet met iets wat buiten zijn wil in zijn huis is gebracht; bovendien zal, als het goed is, de afzender hem komen vragen wat hij er mee gedaan heeft. Maar niet aldus bij de radio. Daarbij is de luisteraar heer en meester. Ook het „zwijn“ kan hier de „paarlen“ laten vallen in zijn modder, zonder dat een menschenkind er van weet. Wil dat zeggen, dat een uitzending uit den boze is? Ik geloof het niet, want de verantwoordelijkheid voor aanzetten en afzetten ligt nu ook honderd procent bij dien man zelf en voor God zal hij zich deswege te meer moeten verantwoorden. Maar het wil wel zeggen, dat wij, dit alles wetende, in radio-verband de stem minder mogen sjaacheren met het Woord des Heeren. Te minder mogen wij dat Woord om der wille van zulke eventuele luisteraars omvormen naar den mensch. De ergernis ervan zal gehandhaafd moeten blijven. Wie, op volle eigen verantwoordelijkheid en oncontroleerbaar, de paarlen in zijn hand laat rollen, zal dan ook echte paarlen moeten ontvangen en geen namaak die voor het ondeskundig oog vaak mooier schittert dan de originele parel doet. Ik vrees, dat veel radio-„evangelisten“ (zoals trouwens „evangelisatie“-actie in maar al te veel gevallen pleegt te doen) dit flonkerende surrogaat opdienen als ware het de werkelijk diepglanzende parel. Voor de kinderen betekent dit armoede, waar de Vader hen rijk wil zien. Voor de honden en de zwijnen betekent het camouflage van hun verantwoordelijkheid, waar de hoogste Rechter van hen volledige rekenschap wil vragen. — Verlosse ons dus God van alle eigenwijsheid. Make Hij ons trouw om het onvalsche woord te spreken, aan Zijn opdracht gebonden. In de wetenschap, dat „hetzij dat zij het hooren zullen, hetzij dat zij het laten zullen“, zij zullen weten dat de parel van groote waarde bij hen is geweest.

Reeds enkele weken lag bovenstaand artikel gezet-en-wel te wachten op plaatsing (die door ruimtegebrek eenige weken moest worden uitgesteld), toen mij van particuliere zijde werd getoond het No. van 13 September 1947 (XXIII, 37) van de „Omroepgids“, „officieel orgaan van de Ned. Chr. Radio-Vereniging“. Op de eerste bladzijden, tusschen de Zondag-programma's, komt een artikelje voor, ondertekend „v. d. D(eure)“, dat is door den voorzitter der N.C.R.V., onder den titel: „Nogmaals de kerkdiensten“. Over hetgeen tevoren over deze materie geschreven werd (n.b. „nogmaals“) kan ik niet oordeelen, het is mij onbekend. Maar bedoeld stukje voorlichting van bestuurszijde raakt zoo regelrecht het onderwerp dat in ons artikel ter sprake kwam, dat ik er niet aan voorbij mag gaan. Zelf had ik niet kunnen vermoeden, dat de vraag die ik stelde, specificeerde en beantwoordde zoo actueel was en dat niemand minder dan de voorzitter der N.C.R.V. dienaangaande een standpunt neerschrijft dat ik in dezen krassen vorm van die zijde niet eens had durven verwachten. Want dit standpunt komt er inderdaad op neer, dat er een apart-radio-evangelie is — al zal de schrijver die formulering wel weer niet aanvaarden. Ik zal, een en ander vergelijkende dat mij ter opre kwam, particulier geschreven werd en nu door de Omroepgids wordt gedebiteerd, wel niet ver mistasten als ik vermoed dat de uitzending in verband waarmee ik mijn artikel schreef (uitgezonden kerkdienst 24 Aug. 1947 te Utrecht), met name aanleiding is geweest voor mr. v. d. Deure's opmerkingen. Ik citeer enkele typeerende zinnen — het blad is wijd genoeg verspreid dan dat ik verplicht zou zijn veel over te nemen —:

„Algemeen waren de radio-predikanten er van overtuigd geworden“, (bedoeld is: na de eerste periode van de twintig jaren, toen er in dit opzicht nog wel eens „kleine moeilijkheden“ waren) „dat de Christelijke omroep, en dus ook de verkondiging van het Evangelie per radio in de eerste plaats als zendingstaak moet worden gezien“

— voorzover dit op de kerkdiensten slaat (en daar gaat het over), wordt hier het wezen van den dienst des Woords grootelijks geweld aangedaan evenals den aard van een uitzending eener vergadering; zie daarover nader ons artikel, vooral onder 1) waar werd geconstateerd, dat de uitzending aan een dienst niets wezenlijk verandert, ook niet aan de door de Schrift alleen bepaalde en o.m. in de K. O. en bevestigingsformulier omschreven taak van den Dienaar des Woords en de verhouding van plaatselijken woorddienst en zending, kerk en wereld, etc. —

„en dat het voor de overgrote massa der luisteraars alleen maar irriterend werkt, wanneer de spreker van zijn monopolistische positie gebruik maakt, om onaangename dingen te zeggen, waartegen de andere groep zich onmogelijk kan verweren of verdedigen“.

Versteld sta ik er van, dat elementaire trekken van kerkbeef en begrip-voor-schriftuurlijke-evangelieverkondiging bij de hoogste N.C.R.V.-leiding zoozeer zoek zijn geraakt.

„Monopolistische positie“ heet hier de plaats, die Christus aan Zijn ambassadeur in deze wereld toewijst en die door geen aether en radiover-

eeniging wezenlijk kan en mag worden beïnvloed. „Onaangename dingen“ heet hier, blijkens het verband, ook datgene hetwelk K.O. en bevestigingsformulier krachtens de Schrift den prediker verplichten te verkondigen (b.v. wanneer het Woord des Geestes — inderdaad onaangenaam — suijdt in het valsche quasi-eenheids- of pluriformiteitsvleesch). „Groepen“ heeten hier die vergaderingen en gemeenschappen die anders in N.C.R.V.-taal beleefd als „kerken“ worden aangedien (op welk laatste wij geen critiek oefenen, een radio-vereniging van haar opzet mag niet anders doen) en door deze qualificatie in elk geval reeds in haar eigen pretenties (om nu even daarbij te blijven) worden miskend.

Het vervolg van het artikelje borduurt op hetzelfde stramien nog eenigen tijd verder. Het slot is een verzoek aan „alle predikanten, die voor de microfoon komen“ om deze „onaangename dingen, die de kracht van het Woord verzwakken, achterwege te laten“.

Wij voor ons hopen, dat al onze predikanten en in het bijzonder ook onze radio-deputaten de kracht van 't Woord bij den voortduur bepaald zullen blijven zien door dit Woord alleen en haar niet zullen verzwakken of wegnemen door ook maar de geringste toegankelijkheid aan de evangelie-caricatuur waartoe de N.C.R.V.-leiding, indien zij maar kon, gaarne alle predikanten zou verplichten (bij het spreken van „leiding“ vergeten we niet de mogelijkheid dat bestuursleden de zinswijze van den voorzitter in dezen niet zouden deelen). Voorts is het onze hoop, dat de N.C.R.V. en haar leden en beoordeelaars (we denken aan de voor de leiding inderdaad ditmaal een skandalon vormende briefschrijvers, waarmee mr. v. d. D. het te kwaad heeft) terugkeeren, resp. overgaan tot een werkelijke zakelijkheid en objectiviteit, n.l. in het raam van haar verband. Immers het door de Omroepgids omschreven standpunt lijkt heel „breed“ en „objectief“ (alle „groepen“ moeten hun deel ontvangen en niemand mag „onaangenaam“ gekwetst kunnen worden), maar het is zeer eenzijdig en subjectief. De voorzitter toch kiest radicaal voor een bepaalde pluriformiteitsleer, die hij aan den radio-arbeid bindend oplegt. Dat de editie van die leer hier dan bovendien nog weinig fraai is (n.b. de „groepen“) zij daargelaten. Maar niemand meene, dat deze binding aan een christelijke radio-vereniging, die op een velen omvattende samenwerking berust, principieel eigen moet zijn. Hoe subjectief dit standpunt is en hoezeer het de werkelijke eenheid der geloovigen tegenstaat, blijkt uit het enthousiasme van den schrijver, wanneer hij mededeelt dat „door het beluisteren van elkanders radio-kerkdiensten (wanneer hoort anders een Hervormde een Gereformeerde Kerkdienst en omgekeerd?)“ „de onderlinge waardeering“ was „gestegen“, in welk verband hij zelfs lyrisch spreekt van „broeders“ die „mede opgetrokken in denzelfden strijd“. Begrijpt het radio-publiek niet dat zulk een schijnbare eendrachtigheid slechts een bestendiging der verbrokenheid en ongehoorzaamheid beteekent? Mij ware het liever, als ik eens (bij ziekte b.v.) een „hervormden“ kerkdienst beluisterde, dat ik concreet, met aanwijzing mijner naar het officieel oordeel van die kerk bedreven zonden, werd opgeroepen tot gehoorzaamheid aan Christus' bevel van Joh. 17 e.a., dan dat ik bij mijzelf kon denken „die eenheid doet er toch zooveel niet toe, want 't is overal blijkbaar goed en verschil bestaat er niet“. Wil men heusch volhouden, dat op die verschillende, elkaar historisch en confessioneel en kerkrechtelijk uitsluitende en vonnissende kansen, „broeders“ staan die „optrekken in denzelfden strijd“ wanneer zij allemaal de fijne puntjes van den strijd, die des Heeren is omzeilen, alhoewel zij er vlak voor worden geplaatst? Niemand meene, dat wij begrepen dat geregeld en wekelijks de „kerkstrijd“ voor de microfoon wordt gebracht; geen sprake van. Maar het gaat ons er wel om, dat hij niet ontweken worde, wanneer hij naar Gods bestel en naar de Wijsheid die der Schriften is aan de orde komt. Zoals in den dienst waar ondergeteekende het Woord kreeg te bedienen over de sleutelen des hemelrijks. Of in de samenkomst van den meisjesbond waar de „reformatie van den omgang“ op het programma stond (redeprof. Holwerda). In zulke gevallen kan de uitzending mede dienstbaar zijn aan het moeizaam pogen om geschieden broeders weer te doen optrekken in denzelfden strijd, wanneer zij n.l. maar niet anders doet dan het woord dat daar aan de orde was, doorgeven. Waarom wij zeer hopen, dat de „binding“ der N. C. R. V. aan de pluriformiteitsvisie van haar voorzitter geen doorgang vinde en plaats make voor een open en eerlijke bejegening naar een maatstaf die de verhoudingen werkelijk recht doet en niemand dwingt af te laten van den oproep, dien de Schrift hem beveelt tot de door deze Schrift alleen bepaalde „eenigheid des geloofs“. Een omroep van zulk een oproep zal aan den terugkeer tot zulke eenigheid een heuschen dienst bewijzen.

H. J. S.

CORRESPONDENTIE.

Wie kan ons tegen vergoeding helpen aan No. 2 v. d. 18en Jaargang (8 Oct. 1937).

Adm. „De Reformatie“.

WIE IS DE GASTHEER?

Tot mijn verbazing lees ik in de „Omroepgids“ (officieel orgaan van de N. C. R. V.):

„Door het beluisteren van elkanders radio-kerkdiensten (wanneer hoort anders een Hervormde een Gereformeerde Kerkdienst en omgekeerd?) was de onderlinge waardeering gestegen en alle orthodox-protestantse kerken, wier radio-diensten door de N. C. R. V. werden verzorgd, streefden er naar, het Evangelie te brengen, zonder daarbij ook maar op enige wijze critiek te geven op andere groepen, die als broeders mede optrokken in denzelfden strijd.“

Helaas is in den laatsten tijd achteruitgang op dit punt te bespeuren. De strijd in de Gereformeerde Kerken komt af en toe in de radio-kerkuitzendingen naar voren.

Wij aarzelen niet, dit zonder reserve af te keuren, te betreuren en als een beslist onjuist optreden te qualificeren. Onze N. C. R. V. neemt in den strijd tussen beide Gereformeerde groepen uiteraard geen eigen standpunt in. Maar zij mag er wel aanspraak op maken, dat de gasten, welke zij in haar huis ontvangt, elkander in dit huis niet aanvallen, kwetsen of beliedigen. Polemieken over kerkelijke geschillen behoort volledig afwezig te blijven in een radio-kerkdienst, die bedoelt voor honderdduizenden een steun en bevestiging te wezen op hun levensweg in deze zo ontzettend moeilijke tijden.

Met aandrang mogen we echter aan alle predikanten, die voor de microfoon komen, verzoeken, deze onaangename dingen, die de kracht van het Woord verzwakken, achterwege te laten. In de eerste plaats in het belang van de luisteraars, van hun Kerk, en ook van onze N. C. R. V.“

Het artikel is ondertekend door v. d. D(eure).

Het doet mij denken aan een brief, gepubliceerd in „Geref. Weekblad“ van 31 Juni 1947, met o.a. deze uitlatingen:

„Wanneer de Kerken hun onderlinge verschillen en e.v. geschillen voor de microfoon publiceren is dit een misbruik, waardoor onze gemeenschappelijke doelstelling in haar tegendeel verkeert, en de naam en de eer van onzen Heiland wordt gesmaad... Maar een Gentleman's agreement, dat iedere organisatie of spreker zou moeten worden medegedeeld bij de uitnodiging om te spreken, is m.i. mogelijk en voor allen aanvaardbaar“.

Dr. H. N. Ridderbos voegde hieraan zijn adhaesie-betuiging toe.

Er is voor ons alle reden om deze redeneeringen vierkant af te wijzen. Volgens mr. v. d. Deure was het blijkbaar niet goed, dat onlangs door één van onze predikanten Zondag 31 (die aan de orde van behandeling was) op een gereformeerde wijze behandeld werd. Mocht die predikant niet zeggen, dat ook dit stuk van de sleutelmacht een onmisbaar onderdeel vormde van den „eenigen troost“, en dat de verlossing van het hedendaagsche kerkleven alleen maar kan plaatsvinden door ook dit stuk weer onder het stof vandaan te halen? Mag en moet hij dan niet uit de Schrift laten zien, hoe erg voor God het bederf van de tucht wel is?

Ik wilde wel eens weten, hoe ik volgens mr. v. d. Deure zou moeten preeken over Zondag 11. Daar worden de Roomschen niet met name genoemd; maar dat zij er als met den vinger in worden aangewezen is klaar als de dag. Moet ik die fingerwijzing maar verdoezelen, om niemand te kwetsen? En moet ik niet tegelijk concreet aanwijzen, hoe ook in en bij ons kerkleven de zonde van het met-den-mond roemen en metterdaad verloochenen van den eenigen Zaligmaker een feit is?

Mr. v. d. Deure spreekt over „gasten ontvangen“, en het „Geref. Weekblad“ over een „gentleman's agreement“. Ik vraag: wie is de Gastheer? en wie de gastvrouw? Niet de N. C. R. V. — die komt juist bij ons op bezoek, in een heel normalen kerkdienst (wee de kerk, die zich voor de radio anders presenteren wil). En de Gastheer, Wiens Woord alleen maar den toon aangeven mag, is niet een gentleman naar den stijl der wereld, maar onze hoogste Profeet en Leeraar, die ons precies gezegd heeft waar Hij op staat. Wie voor de microfoon iets beweert, wat niet met Zijn Woord te staven is, die smaadt inderdaad Zijn naam. Maar wie voor de microfoon Zijn waarheid verzwijgt, randt dien Naam niet minder aan.

L. DOEKES.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Wat wil kees boeke?

III (SLOT).

Hoe Kees Boeke zijn ideeën in „De Werkplaats“ heeft verwerkelijkt

Wie geen vreemdeling is op schoolgebied weet, dat onze Chr. scholen nog bij lange na niet zijn, wat ze behoorden te zijn.

Ons Chr. onderwijs moest doordrenkt zijn van de beginselen, ons in Gods Woord geopenbaard, en bij alle vakken van onderwijs moest dit duidelijk uitkomen, ook bij het uitoefenen van orde en tucht. Maar helaas! Hoeveel ontbreekt hier nog aan!

Onze scholen, v
En hoe
Heeft i
school?
Om die
kijkje ne
Of eige
Boeke
gemeense
Waarom
Wel, on
nastreft
nieuwe g
vaardighe
succes de
de eigen
zelfwerk
wil niet,
zittend, g
ters. Nee
vrij kunn
als kame
initiatief
jongsaf
het onder
ren, dat
Werkp
want de
mogelijk
heeft ar
voedsel.
Hij m
gelukkig
Nu, ge
B. spr
werkera
noemd.
Wat d
Ze wa
timmeret
bouwen
Ze tr
want de
ontplooi
Ze mo
Ze die
Met h
ingevoer
van een
ven kun
materie
kinderen
legd. He
is niet v
den naar
is, geeft
en gema
sprake i
wijs, de
een paar
B. het
zijn scho
niet het
omzellen
Een z
dient, is
kan wor
de Werk
Elken
besprek
wordt v
genomen
op de j
klaar te
begonne
Ook
agenda,
een bes
aangevri
Twee
de „sch
lieder, di
Jongel
king en
ken wor
Ook
plaats, l
en veler
gecontro
kers zie
heden, d
last gew
namens
lijst en v
Een a
voor zij
last met
tijd, nog
Bij“ —
zorgen,
Heeft
zijn wer
dan moe
Voor
aangewe
alles zel